



ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ  
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

# Χριστιανική Γραμματεία Ι

Ενότητα 1-Α12: Μικρασιάτες, Παλαιστίνιοι και  
Αντιοχειανοί

Αναστάσιος Γ. Μαράς, Δρ Θ.  
Πρόγραμμα Ιερατικών Σπουδών



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ  
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



# Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



# Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



# Σκοποί ενότητας

- Να προβάλλει τις στάσεις και τις αντιλήψεις εκκλησιαστικών συγγραφέων.



# Περιεχόμενα ενότητας

- Μελίτων Σάρδεων (περίπου 175).
- Μεθόδιος Ολύμπου (†311).
- Γρηγόριος Νεοκαισαρείας (213-270).
- Ιούλιος Αφρικανός (3<sup>ος</sup> αι.).
- Πάμφιλος Καισαρείας (περίπου 300).
- Αντιοχειανή Σχολή.



# Μελίτων Σάρδεων (περίπου 175) 1/2

- 160-180 Πολυγραφότατος, στη γραμμή του Ειρηναίου και του Ιππόλυτου.
- Σώζεται μόνο ένα μικρό κείμενό του. Διαιρείται σε 4 μέρη που χωρίζονται μεταξύ τους με δοξολογία.
- Ομιλία; Ποίημα; Πραγματεία; Διήγηση; Μέρος της Ακολουθίας του Πάθους των Τεσσαρασκαιδεκατιτών;
- Θέματα: Ιστορία της σωτηρίας, τριαδολογία & χριστολογία.



# Μελίτων Σάρδεων (περίπου 175) 2/2

- Το μυστήριο της θυσίας και της ανάστασης: ως τύπος (παλαιό) και ως αλήθεια (νέο) και μεταξύ τους σύγκριση.
- Πολέμησε Δοκήτες και Εβιωνίτες.
- Ο Χριστός τέλειος Θεός και άνθρωπος.
- Διάκριση δυο ουσιών στο Χριστό.





# Μεθόδιος Ολύμπου (†311) 1/5

- Αποδίδονται σ' αυτόν τουλάχιστον 6 επισκοπές της Μ. Ασίας, αν και μπορεί να μην ήταν καν επίσκοπος.
- Οι πηγές τον παρουσιάζουν ως Λόγιο, διδάσκαλο και συγγραφέα, μελετητή της Φιλοσοφίας και Θεολογίας .
- Πήγαινε από τη Μίλητο στα Πάταρα για να λάβει μέρος σε διάλογο για την ανάσταση, επισκεπτόμενος πόλεις της Λυκίας και Παμφιλίας.
- Δίνει την εικόνα περιφερόμενου διδασκάλου ο οποίος δεν έγινε ποτέ επίσκοπος.
- Το 311 υπέστη μαρτύριο στη Χαλκίδα.
- Σύγχυση του προσώπου του με ομώνυμο προγενέστερό του μάρτυρα επίσκοπο Ολύμπου ή Πατάρων.





# Μεθόδιος Ολύμπου (†311) 2/5

- Ο Ιερώνυμος (345-420) εκφράζεται ιδιαίτερα κολακευτικά για το πρόσωπό του.
- Σώζεται μόνο ένα τμήμα του έργου του στα ελληνικά.
- Ορισμένα άλλα σε σλαβική μετάφραση.
- Τα έργα του είναι κυρίως διάλογοι.
- **Συμπόσιον:** Θυμίζει Πλάτωνα που μιλά για εξύψωση του έρωτα από τα ωραία σώματα στις ωραίες ψυχές.  
Μεθόδιος: από τη γενετήσιο ορμή στον ουράνιο Νυμφίο.
- Πολλοί οι συμβολισμοί: Συμπόσιο στον κήπο της Αρετής, κόρης της Φιλοσοφίας. Βρίσκεται Ανατολικά, όπως ο Παράδεισος. Στη σκιά του δένδρου Άγνος-λυγαριά, παραπέμπει στον Παράδεισο.



# Μεθόδιος Ολύμπου (†311) 3/5

- Δέκα παρθένες γύρω από την Αρετή συζητούν-μονολογούν.
- Η Αρετή ως καθηγήτρια Ρητορικής συνοψίζει: η Παρθενία όχι μόνο σεξουαλική εγκράτεια αλλά και αποφυγή κάθε κακίας.
- Επαινεί και στεφανώνει τις κόρες , στη Θέκλα το πρώτο στεφάνι.
- Ύμνος στην Παρθένο Μαρία από τη Θέκλα και οι λοιπές ψάλλουν το εφύμνιο (κειμ.).
- 24 αλφαβητικές στροφές σε ιαμβικό στίχο, μειωμένο το ποσοτικό και αυξημένο το τονικό στοιχείο, πρότυπο για τα κοντάκια.
- Παρόμοιας μορφής, αλλά μόνο με άνδρες και χωρίς χορευτικό μέρος οι διάλογοι: Περί αυτεξουσίου, Περί Αναστάσεως.



# Μεθόδιος Ολύμπου (†311) 4/5

- Αποκαλύψεις Μεθοδίου: Μεταγενέστερο νόθο. Συλλογή χρησμών για την τύχη των Σαρακηνών και τη συντέλεια του κόσμου.
- Χριστιανισμός εύληπτος από τον κοινό νοο.
- Επιδιώκει τον καθορισμό των μέσων πνευματικής τελειότητας.
- Είναι επηρεασμένος από την αλεξανδρινή θεολογία, όμως χωρίς αιρετικές αποκλίσεις.



# Μεθόδιος Ολύμπου (†311) 5/5

- Εκτιμά τον Ωριγένη αλλά είναι κατά ωριγενιστικών αιρετικών απόψεων, μάλλον διορθωτής του.
- Αναζητά το βαθύτερο νόημα των Γραφών με την τυπολογική ερμηνεία.
- Εκτιμά την ελληνική σοφία.
- Έπιος χαρακτήρας δεν πολεμά αλλά μελετά, κρίνει και δέχεται ή απορρίπτει.



# Γρηγόριος Νεοκαισαρείας (213-270)

- Ήταν μαθητής του Ωριγένη.
- Αφιέρωσε τον Χαριστήριο Λόγο στους απόφοιτους της Σχολής της Καισαρείας.
- Περιγραφή προγράμματος και μεθόδων της Σχολής του Ωριγένη.
- Ιεραποστολή στον Πόντο.
- Δάσκαλος της Μακρίνας, γιαγιάς του Μ. Βασιλείου, έμμεση επιρροή στους Καππαδόκες Πατέρες.
- Κυριότερο σύγγραμμα: Περί απαθούς και παθητού Θεού, σώζεται σε συριακή μετάφραση.



# Ιούλιος Αφρικανός (3<sup>ος</sup> αι.)

- Αξιωματικός του ρωμαϊκού στρατού, διακρίθηκε σε εκστρατείες και κυγήγια.
- Κεστοί ή Παράδοξα: συλλογή υλικού από τις εκστρατείες και τα ταξίδια του.
- Χρονογραφία: Όλη η ανθρώπινη ιστορία σε έξι χιλιετίες ημέρες . Το τέλος της 6<sup>ης</sup> ημέρας/περιόδου. Το 500 μ.Χ., η έλευση του Χριστού.
- Τον μιμήθηκαν μεταγενέστεροι. Πρώτος ο Ιππόλυτο.
- Τον χιλιασμό έσπασε ο Ευσέβιος με αρχή της χρονογραφίας την εποχή του Αβραάμ και όχι την κτίση του κόσμου.



# Πάμφιλος Καισαρείας (περίπου 300) 1/2

- Πρεσβύτερος που πέθανε ως μάρτυρας το 309.
- Αναδιοργανωτής της Σχολής της Καισαρείας.
- Κριτική διόρθωση των Ο' με βάση τα Εξαπλά.
- Δάσκαλος του Ευσέβιου Καισαρείας.
- Το 303 άφησε την πόλη του και προσπάθησε να μεταφέρει σε ασφαλή τόπο τα σημαντικότερα βιβλία της βιβλιοθήκης της Καισάρειας.





# Πάμφιλος Καισαρείας (περίπου 300) 2/2

- Απολογία υπέρ του Ωριγένους: Ο Πάμφιλος έγραψε τα πέντε πρώτα βιβλία της εν λόγω απολογίας και ο Ευσέβιος το έκτο. Από αυτά σώζεται μόνο το πρώτο σε λατινική μετάφραση του Ρουφίνου.
- Στην περίοδο μεταξύ 309 και 311 ο Ευσέβιος έγραψε τον βίο του αγαπημένου δασκάλου του.



# Αντιοχειανή Σχολή 1/2

- Από το 2<sup>ο</sup> αι. με τον Θεόφιλο Αντιοχείας.
- Συνθετική αντίληψη για τον πνευματικό και υλικό κόσμο.
- Αρμονική σύζευξη θείου και ανθρώπινου στοιχείου στο Χριστό, χωρίς ουσιώδη ένωση.
- Ιστορικοφιλολογική μέθοδος ερμηνείας της Αγίας Γραφής.



# Αντιοχειανή Σχολή 2/2

- Παύλος Σαμοσατέας: υπουργός του βασιλείου της Παλμύρας (Ζηνοβία), υιοθετιστής, δυναμικός μοναρχιανός, επίσκοπος Αντιοχείας (260), Ο Λόγος θεία δύναμη που ενοίκησε στον Ιησού (ομοούσιος ως δύναμη όχι ως πρόσωπο). Τρίμορφος αποκάλυψη Θεού. 268: καταδίκη Παύλου Σαμοσατέα από Σύνοδο, κυρίως οπαδών του Ωριγένη.
- Λουκιανός Σαμοσατέας: κριτική αναθεώρηση μετάφρασης Ο΄. Επικράτησε ως την Κων/πολη (Αίγυπτος: κείμ. Ησύχιου).
- Λουκιανός Σαμοσατών: Υιοθετηστής, επιρρέασε Άρειο, κ.ά.



# Τέλος Ενότητας



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ